

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigessimvm-Octavvm De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De effectu quem sponsalia valida habent. Pun 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

ante septennium completum sponsalia valida non debere praesumi, sed de facto inualida esse, vt expenditur textus constare potest. Si igitur ante septennium validè sponsalia contrahi possunt, non deberet textus decidere ante septennium sponsalia nulla esse, sed nulla esse praesumi. Secundò ex opposita sententia inferatur frustra septennium à iure praescriptum esse pro sponsalibus contrahendis, si solus usus rationis pro eorum valore spectatur. Nam stante usu rationis valent sponsalia ante septennium; illo verò deficiente etiam post septennium nulla sunt, vt quid ergo septennium pro valore sponsalium designatur; potius enim usus rationis designari deberet. Quòd si dicas designari septennium, vt rationis usus praesumatur, obstat; quia textus non praesumptionem, sed ex praesumptione sponsalium valorem decidunt. Vnde praesumptio non est materia decisionis, sed finis illius.

9. Neque opposita sententia fundamentum urget. Factor septennium praescriptum esse, quia ante illud non praesumitur regulariter usus rationis, qui finis praescribitur, tamen aliqui ante septennium usu rationis polleant, quia semper verum est regulariter usum rationis ante septennium non adesse. Lex verò in sponsalibus probat spectato iure naturæ solum requiri, vt sponsi intelligantur quid agant. Vel dic stante septennio solum id requiri, secus ante illud. Ad confirmationem respondeo, ideo matrimonium ante aetatem pubertem contractum validum esse malicia supplete aetatem, quia sic est iure decisum, & à regula generalis exceptum, cum autem in sponsalibus exceptum non sit; absque fundamento ea exceptio constituitur. Neque ex eo quòd facta sit exceptio in matrimonio inferatur fieri debere in sponsalibus, nam est sponsalia via sicut ad matrimonium, non quidquid in matrimonio dispositum est, ceteri debet in sponsalibus dispositum, praeterquam quòd est longè diuersa ratio, nam matrimonio praescribitur tempus pubertatis, quia ante illud non praesumuntur contrahentes potentiam generandi habere, tamen habent discretionem. Quòd si post pubertatem potentia generandi expedita non sit, non obinde à matrimonio contrahendo impeditur, at in sponsalibus si post septennium usus rationis non eluceat, incapaces existunt ea contrahendi.

10. Illud vero est certum, si ante septennium sponsalia contracta sunt, adueniente septennio ratificantur ex mutua habitatione iuxta *cap. vn. de desponsat. impuber. in 6.* Quòd si habitatio deficiat, ratificare debent verbo, vel facto, quibus se tanquam sponso gerant. Necessarium tamen est, quòd ipsi sponsi sciant sponsalia ante septennium nulla esse, & velint ea rata praestare; alias stante ignorantia ratificatio esse non potest: vt tradit Sanch. *lib. 1. disp. 16. numer. 8. & 9.* Gutier. *de matr. cap. 2. numer. 13.* Basili. Ponce *lib. 12. cap. 5. numer. 3.*

11. Tandem inquires, an contrahere sponsalia inualida sit peccatum? Et quidem si inualida sunt ob impedimentum, quòd matrimonio contrahendo obstat, non est dubium, esse graue peccatum; quippe est voluntas contrahendi matrimonium inualidum, cuius contractus peccatum mortale est. Si autem ob defectum aetatis, vel usus rationis nulla sunt sponsalia Nauarr. *cap. 22. numer. 1.* Syluest. *verb. matrim. 5. numer. 6.* Rosella *eodem 2. numer. 6.* Petr. de Ledesm. *de matr. quest. 43. art. 2. dub. 3.* affirmant graue peccatum committi ea contrahendo: Mouentur ex *cap. 2. de desponsat. impuberum.* ibi: distictius inuolubemus, ne aliqui, quorum utriusque, vel alter ad aetatem à canonibus determinatam non peruenerint coniungantur, nisi fortè aliqua vigentissima necessitate interueniente, vt pote pro bono pacis talis coniunctio tolleretur. Ergo qui ante septennium sponsalia contrahunt absque vigentissima necessitate grauer delinquent, vt pote qui ante aetatem à canonibus determinatam coniunguntur. Ceterum verius est vel nullum, vel leuissimum peccatum in sponsalia ante perfectum usum rationis, vel ante septennium contrahere. Sic docet aliis relatis Sanch. *lib. 1. disp. 17. n. 4.* Gutier. *de matr. cap. 2. n. 14.* Coninch. *disp. 2. 1. dub. 1. in fine.* Basili. Ponce *lib. 12. cap. 5. n. 4.* Ratio videtur manifesta, nam si contrahuntur ante perfectum usum rationis, non est subiectum ea pax mortalis culpa. Si verò ante septennium perfectus usus rationis eluxit in sententia plurium Doctorum non sunt sponsalia irrita, sed valida, ac proinde quaestioni praesenti locus non est. Si verò inualida sunt (vt vt probabilis defendimus) cum nulla irreuerentia sacramento fiat, siquidem sponsalia sacramenta non sunt, sed ad sacramentum, neque alicui tercio praedictum, cum nullus ex contrahentibus obligatus existat. Non est vnde peccatum praecipui graue omni possit, ad summum erit quidem actus otiosus, & inutilis, ac proinde veniale peccatum. Neque oppositum colligitur ex *capite 2. de desponsat. impub.* loquitur enim de matrimonio, non de sponsalibus, vt colligitur ex illo verbo coniungantur, quòd coniunctionem matrimonialem denotat sponsalibus namque non coniunguntur sponsi, sed promittuntur coniungi.

12. Grauior dubitatio est, an impuberes contrahentes matrimonium per verba de praesenti malitia non supplete aetatem peccent mortaliter? Negat peccare Sanch. *lib. 1. disp. 17. numer. 6.* Basili. Ponce *lib. 12. de sponsalibus. cap. 5. numer. 4.* nisi in copulam contentur. Quia ille contractus non est matrimonium, sed sponsalium, ac proinde nulla sit irreuerentia sacramento. Textus verò in *cap. vbi non 2. de desponsat. impuber.* permittens ex vigentissima causa praedictos contrahentes coniungi, de coniunctione in copulam videtur loqui, cuius conatum pro bono pacis tolerandum dicit. Quòd si dicatur ob nullum bonum licita est, nec permittenda copula inter eos qui vero matrimonio coniuncti non sunt, respondet Sanch. ex vigentissima causa permitti possit, cum subina est de matrimonij valore, sicuti est cum dubitatur de potentia generatiua.

13. Nihilominus censo probabilis seclusa vigenti causa graue esse peccatum impuberes contrahere per verba de praesenti, tum ex *dicto cap. 2. de desponsat. impuber.* cuius verba manifestam prohibitionem indicant; non quidem de copula, cuius nulla est facta mentio, sed de coniunctione matrimoniali. Tum ex eo quòd attentare sacramentum nullum efficere grauis irreuerentia censetur religiosis facta, ac contrahentes per verba de praesenti, tamen sola sponsalia contrahant, quantum in ipsis est matrimonium contrahere intendunt ad quòd contrahendum sunt impediti. Ergo &c. Neque his obstat textus in *cap. fin. de desponsat. impuber.* & *cap. vnico 8. idem quoque eodem. in. in 6.* & alij in quibus videtur matrimonium inter impuberes esse permissum, & vim sponsalium habere, oriurque ex eo publica honestatis impedimentum, quòd textus vt pote latè post textum in *cap. vbi de desponsat. impuber.* nequaquam derogati censeri debent. Non inquam obstat, quia si benè supra dicti textus & alij plures expendantur, solum factum narant, declarantque matrimonium non esse, sed sponsalia: ac nullo modo affirmant talem modum contrahendi licitum esse. Quòd si id aliquo modo fuisset indicatum, explicandum est stante vigentissima causa ab ordinario approbanda, vt sic textus textibus conformes sint. Causa enim illa vigens irreuerentiam excusat, quae in contrahendo matrimonio fortè nullo interuenire possit, quippe hic modus contrahendi assumendus non est, nisi cum est probabile sponso generationi aptos esse: nam seclusa hac probabilitate nulla causa esse potest exigens contractum per verba de praesenti cum ex eo non matrimonium, sed sponsalia tantum constitui possint.

PUNCTVM VII.

De effectu quem sponsalia valida habent.

- 1 Sponsalia inducunt obligationem matrimonij contrahendi.
- 2 Quando hac obligatio exequenda est.
- 3 Satisfit obiecti.
- 4 Negant aliqui sponso fornicantes peccare peccato iniuriæ.
- 5 Probabilis est oppositum.
- 6 Limitat Sanch. ne procedat in sponso, sed displicet limitatio.
- 7 Satisfit opposito fundamento.
- 8 Praedictum peccatum esse sit contra iustitiam, non est ad alterum.
- 9 Satisfit obiecti.
- 10 Filij concepti ex coitu cum desponsata non sunt spurij, sed naturales.

Dplex effectus ex sponsalibus oritur; Primus est obligatio matrimonij contrahendi. Secundus impedimentum publicæ honestatis, de quo effectus, cum de impedimentis matrimonij sermo fuerit ageadum est. Nunc de primo effectu. Tamen iure ciuili vni de desponsata alteri nubere non prohibebatur *leg. 1. Cod. de desponsat.* At iure canonico, cui standum est serè omnes Doctores testantur, vti videtur in Gutier. *de iuram. 1. part. cap. 51. numer. 3.* & *de matr. cap. 15. numer. 1.* & Thom. Sanch. *lib. 1. disp. 28.* praedictam legem correctam esse, & obligationem contrahendi matrimonij ex sponsalibus nasci ex textu in *cap. Atro. cap. desponsatas. cap. de coniugali 27. quest. 2. cap. 2. cap. ex lateris. cap. requisit De sponsalibus.* praedictamque obligationem grauem esse, vt pote quæ est de re maximè graui scilicet matrimonio, cuius omisso parti contrahenti praedictum non leuiter potest. Hoc autem intelligendum est de sponsalibus pubertatis, nam ab impubertibus contracta cum non sint firmiter valida, eorum obligatio adueniente pubertate dissolui potest, *cap. de illis. cap. a nobis de desponsat. impuber.*

2. Solum est dubium, quo tempore hæc obligatio exequenda sit? Et quidem si est terminus praefixus, is seruandus est, quia est promissus. At quando nullus dies designatur credit Sanch. *lib. 1. disp. 28. numer. 2.* quem sequitur Gutier. *de*

matr. cap. 1. §. num. 5. non statim data opportunitate obligare. sed cum pars contrahens requisierit, argum. leg. debitores...

Ceterum verius crederem te esse obligatum implere sponsalia, quibus nullus terminus praefixus est ab eo die, quo ea contracti sunt. Vei definitur in leg. in omnibus obligationibus...

3. Neque aduersus hanc doctrinam obstat lex debitores pignoris. quia ibi non tam de solutione debitoris quam de distractione pignoris sermo est...

Ex praedicto affectu, seu obligatione contrahendi matrimonium orta ex sponsalibus oritur obligatio abstinenti ad omnino eo, quod eorum executionem iuste impedire possit...

4. Hinc oritur grauis dubitatio, an sponsi cum aliis fornicantes non solum peccato intemperantiae, sed iniustitiae peccent, debeantque hanc circumstantiam in confessione manifestare. Negant Cobarub. 4. decret. 1. part. cap. 1. num. 14.

5. Nihominus probabilior existimo sententiam affirmantem esse peccatum mortale, non solum contra temperantiam, sed etiam contra fidelitatem & iustitiam sponso fornicari cum alio. Sic docuit Sarmiento lib. 1. select. cap. 5. num. 3.

Petr. de Ledes. de matr. quest. 43. art. 1. dub. ult. Sanch. lib. 1. de sponsalibus sp. 2. num. 5 & 6. Egid. de Coninch. disp. 12. dub. 1. num. 6. Layman. lib. 5. tract. 10. cap. 1. num. 6. Molina. tom. 2. disp. 73. num. 8. Gutier. de matr. capite. 1. circa finem. Ratio est, quia sponsi sibi inuicem fidem tradunt de corpore nemini alteri tradendo, nisi sibi...

6. Hanc limitationem limitat Sanch. dicta disp. 2. m. 6. Phil. leucius. tract. 10. cap. 7. ne procedat in sponso cum aliis fornicante, sed solum in sponsa. Et quoad sponsam praeter rationem superius factam probari potest, quia ea fornicatio est sponso per se grauius iniuriola...

Mihi tamen hae limitatio non probatur, sed probabilior existimo non solum ex parte sponse, sed etiam ex parte sponsi fornicatione graue peccatum iniustitiae esse, ut docuit Gutier. de matr. cap. 1. num. 10. Coninch. disp. 21. dub. 1. circa finem. Basil. Ponce. lib. 12. de sponsalibus cap. 6. num. 8. & probatur tum rationibus adductis pro nostra sententia...

7. Neque obstant rationes num. 6. adductae. Ad primam dico sponso sibi promittere nemini alteri corpus tradituro, ac proinde promittunt cum aliis non fornicari. Secus est in promissione religionis, ex qua solus Deus, non religio ius acquirit, ut religioni vouens se tradat...

8. Porro praedictum peccatum est contra iustitiam sit, speciem tamen adulterij non constituit, quia adulterium est alieni tori violatio, cap. lex illa 36. quest. 1. leg. inter §. 1. ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. 1. in prin. tit. 17. part. 7. At dum corpus sponso promissum est, & non traditum, non est illius torum, siquidem eo vti non potest, ergo illius usus in fornicatione non est.

est violatio alieni tori, ac proinde neque adulterium. Secundò adulterium definit Consulens in *leg. inter 6 ff. ad leg. Iuliam de adulter.* vt sic accessus ad nuptam, sponsa autem de futuro nupta non est, sed nupti promissa. Tertio ex *leg. 31. Tauri*, quæ est *leg. 4. tit. 20. lib. 8. compilat.* vbi dicitur. Si aliqua mulier estando calada, o desposada por palabras de presente comertre adulterio. In quibus iudicatur desponsatam per verba de futuro adulterium committere non posse. Atque ita ex communi sententia tradunt Cobarub. *decret. 1. part. n. 8. Henriq. lib. 1. c. 13. n. 4. Coninch. disp. 2.2. dub. 1. n. 4. Sanch. lib. 1. disp. 2. num. 2. Gutierr. de matr. cap. 1. num. 16. & alij innumeri apud ipsos.*

9. Neque obstat lex, si *uxor 1. vers. diuus. ff. Ad leg. Iul. de adulter.* ibi, etiam in sponsa hoc idem (scilicet crimen) vindicandum, quia neque matrimonium qualecunque, neque spem matrimonij violari permittitur, vbi clarè loquitur Consulens de sponsa de futuro, cuius coitus est sicut in vxore vindicandus. Quod verò talis coitus appelletur à Consulente adulterium, probatur ex illis verbis *hoc idem*, quæ cum præcedentibus iungi debent, præcedentia autem erant. Sed in eam vxorem potest maritus adulterium vindicare, quæ vulgaris fuerit. Cùm ergo statim subiungat lex, *hoc idem* vindicandum intelligi debet, de quo antea sermo erat. Cùm autem de adulterio vxoris mentionem fecerit, apertè sub nomine adulterij coitum sponsæ de futuro intelligit, vt tradit Sannient. *lib. 1. select. interpretat. capit. 5. ar. 1. Rifuentes in leg. 31. Tauri.* Et Gregor. Lopez, *leg. 1. tit. 17. part. 7. verbo desposada.* Non inquam obstat, nam vt rectè Cobarub. Sanch. Gutierr. *loc. allegat.* asserunt verba *hoc idem* non debent totum quod in præcedenti clausula continetur implicare; satis enim est, quod illius rationem communem implicent, præsentique hunc sensum, hoc idem iniuriæ crimen, siue adulterium appelletur, siue non; in sponsa de futuro vindicandum est, licet non eo rigore vindicetur, ac vindicatur adulterium.

10. Aduertunt tamen Egid. de Coninch. *dictis disp. 2.2. dub. 1. num. 7. Sanch. lib. 1. disp. 2. num. 8. Gutierr. de matr. cap. 1. num. 22. & nos diximus tract. de benefic. disp. 4. part. 1. §. 1. n. 3.* filios conceptos ex coitu cum desponsata de futuro non esse spiritus, sed naturales; quia validè, esto illicitè matrimonium inter ipsos contrahi potest.

PVNCTVM VIII.

Qualiter compellendus qui renuit implere sponsalia?

1. Compelli potest tum in foro conscientie, tum in foro externo, & iudiciali.
2. Prius monendus est, & postea compellendus c. nisiuris, carcere, aliisque penis.
3. Compulsio debet esse moderata.
4. Fit satis obiectionibus.
5. Si causa subest dissoluendi sponsalia non est cogendus, debet autem causa iudicialiter cognosci.
6. Index Ecclesiasticus, & Saccharis compellere resistentem possunt.

Dupliciter resiliens ab sponsalibus compelli potest, primò in foro conscientie, secundò in foro externo, & iudiciali. In foro conscientie iniuste ab sponsalibus resiliens compellitur negatione Sacramentorum, vt potè qui à peccato mortali non vult desistere: de qua coactione vide dicta de Sacramentis in genere, quia hæc communis est omnibus in peccato existentibus. De coactione verò in foro externo, & iudiciali per carcerem, per excommunicationem, aliisque censuras, doctores in varias sententias diuisi sunt, vt videre est apud Sanch. *lib. 1. disp. 29. Gutierr. de iuram. capit. 5. num. 4. & lib. 1. canon. quest. 18. num. 10. & de matrim. capit. 15. num. 2.* Alij negant resistentem prædictis penis esse cogendum, sed tantum monendum ex *capit. requisit. de sponsalib.* Alij affirmant esse cogendum, si monitis non acquieuerit ex *capit. ex literis el. 2. de sponsalib.* Alij veramque sententiam conciliant, vt sententia negans esse cogendum intelligatur in sponsalibus non iuratis: sententia verò affirmans cogendum esse, intelligatur de sponsalibus iuratis.

2. Cæterum sine sponsalia iurata sint, siue non, sponsus absque legitima causa de sponsalibus recedens monendus prius est per iudicem, vt desistat à recessu, & promissis satisfaciatur, sin minus compellendus est carcere, excommunicatione, aliisque penis, vt colligitur expressè ex *capit. ex literis el. 2. de sponsalib.* ibi, quia contra iuramentum venire periculosum est mandamus, vt eum moneas, & si monitis non acquieuerit, censura compellas, vt in vxorem recipiat, & tradunt Cobarub. *decret. 1. part. cap. 4. n. 3. Henriq. lib. 1. capit. 13. num. 4. Coninch. disp. 2.2. dub. 2. Layman. lib. 5. tract. 10. capit. 1. num. 4. Basl. Ponce. lib. 1. c. 4. num. 2. Sanch. Gutierr. loc. alleg.* vbi innumeros referant. Ratio ea est,

quia iudex ex officio tenetur procurare, ne subditi iniuriam patiantur, neve ius eis debitum denegetur. Vnde si à subditis iniuriam patientibus requisitus iuriter, vt iniuriarum compellat, ne sic in iniuria facienda prosequatur obligatus est ea compulsione vt, quam prudenter iudicauerit necessariam esse ad prædicta iniuriarum remotionem. At ab sponsalibus resiliens siue causa grauem irrogat parti quæcum contraxit; potest ergo à iudice compelli, vt ab ea iniuria desistat, & sponsalia impleat. Quod æquè procedit siue sponsalia iurata sint, siue non, nam in omnibus obligantur sponsi ius sibi inuicem concessum non denegare, & licet textus in *capit. ex literis* iuramentum ponderare v. deat; decisio tamen non iuramento nititur, sed sponsalium, quæ de factò iurata fuerunt obligationi, tamen si factus cogendi sunt sponsi, cum sponsalia iurata sint, & strictissime, si puella sub ea fide deplorata est. Neque hæc coactio libertati matrimonij obest, quia voluntariè se illi subicit, cum matrimonium promissit, ac proinde non est coactio iniusta, & ab extrinseco, quæ matrimonium impedit, sed coactio iusta, & ab intrinseco proveniens, quæ libertatem matrimonij non minuit.

3. Monent tamen pluribus relatis Sanch. *disp. 29. num. 7. Gutierr. de iuram. cap. 5. num. 4. & de matr. cap. 1. num. 2. Cobarub. decret. 1. part. cap. 4. initio. num. 5. Coninch. disp. 2.2. dub. 1. num. 10.* iudicem procedere debere non præcia compulsione, sed moderata, *argum. cap. requisit. de sponsalib.* ibi, cum matrimonia libera esse debeant, monenda est potius, quam cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus habere. Quinimo si iudex intelligat nihil profuturum excommunicatione, ab illa imponenda abstinere debet. Quod si ea imposta videat iniuste censuram prodesse, sed sponsum pertinacem esse, ab ea abolere delinquentem debet, ne ea coactus consensum figat, & sponsa deplorata discat.

4. Neque aduersus supra dicta obstat textus in *leg. stipulatio. §. Causus. ff. de verborum obligat.* decidens in obligationibus facti neminem compelli, sed solum interesse liberari. Nam prædicta lex intelligi debet de factis, quæ estimationem recipiunt: Horum enim obligatio ex tacita voluntate contractantium non est ad factum præcisè, quia factum ab iouo non rectè præstat, sed est obligatio ad factum, vel ad illius interell. Secus est de factis, quæ nullo præcio compensari possunt, vt sunt sponsalia, & matrimonium, horum enim obligatio ad factum præcisè est, non ad factum, vel interell, cum nullo interesse æquari possint.

Neque item obstat textus in *cap. 2. de sponsalib.* asserens resistentes inducendos esse, & omnibus modis inducendos, vt sponsalia exequantur. Cùm ergo nullum verbum de coactione fecerit, videtur inferri coactione non esse veniendam. Non inquam obstat, quia in prædicto calu verissimum est nullam coactionem adhibendam esse; quia prædicta sponsalia ex mutuo consensu dissoluntur, vt colligitur ex illis verbis: *Si autem se adinuicem admittere noluerint.* Ad sponsalia autem quæ ex mutuo consensu dissoluntur non coactione, sed monitione ne dissoluatur, vtendum est. Quod si monitis non acquieuerit sponsi, patienter toleranda est eorum inconstancia non tanquam malum, sed tanquam minus bonum, vt bene Cobarub. *4. decret. 1. part. cap. 5. §. 1. in principio.* Nec denique obstat textus in *cap. requisit. de sponsalib.* vbi ne matrimonia coacta sint, nec difficiles exitus habeant, monitione potius quam coactione vtendum esse dicit. Nam ex prædicto textu non colligitur vtendum coactione non esse, potius contrarium manifestè colligitur, vtendum inquam esse coactione, secundariò tamen, & minus principaliter; nam præcipuè monitione vtendum est. Quod si monitio non profuerit, vt poterit iudex coactione, moderata tamen; & ad aliquod breue tempus, non absoluta, & in perpetuum.

5. Illud verò existimo certum, si causa rationabilis adest dissoluendi sponsalia, nullatenus resistentem cogendum esse, vt definitur in *capit. ex literis de sponsalib.* ibi: nisi rationabilis causa obstitit, quia eo casu non recedit iniuste: sed iuste. Quam causam est Sanch. *lib. 1. disp. 29. num. 6.* existimet non esse opus iudicialiter cognosci, sed satis esse iudicem ex iis quæ præ oculis habet, eam intelligi; verius existimo cognitionem iudicalem necessariam esse, nam cum ex officio obligatus sit compellere recedentem absque causa, nequit ab hac obligatione publica liberari, nisi ex causa authenticè probata. Præterquam quod nolens compellere cum sit à parte requisitus, manifestè indicat vel recedentem ita in malo proposito pertinacem esse, vt nullo modo credatur curandum, vel sufficientem causam recedendi habere, debet ergo iudicem nolle suæ obligationi satisficere. Debet ergo causam committit compulsio publicè constare, sicut constat compulsio commissio. Atque ita docent Petr. de Ledsim. *de matr. question. 43. art. 1. dub. 3. Gutierr. de matr. cap. 1. num. 2. circa finem. Basl. Ponce. lib. 1. c. 6. numer. 5. in fine.*